

Вплив різних форм навчальної діяльності на розвиток самооцінки учнів першого класу

**П.В. Дячук
М.В. Перфільєва**

В останній час виникла зацікавленість педагогів і психологів до організації взаємодії учнів у навчальній діяльності.

Думка про те, що навчальна діяльність повинна безпосередньо впливати на формування самооцінки учнів була висунута Х.І. Лийметсом, однак ця проблема не була ним досліджена експериментально.

Вплив кооперативної спільної навчальної діяльності на розвиток самооцінки описані в роботах педагогів-дослідників І.А. Зязюн, Л.В. Пироженко, О.І. Пометун, Л.Л. Сагач, Л.В. Хоружа, Г.А. Цукерман та ін.[1,2]

Спостереження на уроках у школі показали, що навіть якщо під час уроків всі учні виконують ту саму задачу, їх діяльність не можна назвати колективною в повному змісті цього слова. Кожний виконує роботу ізольовано, індивідуально.

Кооперативну діяльність можна організувати ще з першого класу.

Під час роботи було зроблено припущення, що самооцінка буде формуватися успішно, якщо у зміст навчального матеріалу закласти можливість працювати спільно(групами, парами); у методах навчання буде передбачена можливість прояву свого “Я” кожного учасника спільної діяльності; після проведення уроків з використанням ситуацій спільної навчальної діяльності учням буде надана можливість аналізувати свою діяльність, порівнювати, оцінювати.

У дослідженні головним є прагнення перевірити те, що навчальне співробітництво виконує особливі функції у становленні учня як суб'єкта діяльності, сприяє формуванню у нього потреби і здатності оцінювати себе в порівняльному плані, завдяки чому створюються умови становлення самооцінки.

Спонукальною силою розвитку навчальних контактів у молодшому шкільному віці насамперед є бажання дітей допомогти один одному. У спільній

роботі на уроках вони бачать зміцнення дружніх відносин, підвищення продуктивної роботи.

Наші спостереження показали, що в ситуації спільної навчальної діяльності багато молодших школярів не в змозі правильно оцінити свою діяльність. Одна з причин цього криється у відсутності досвіду, тому що ситуації спільної навчальної діяльності при традиційній побудові навчального процесу використовуються в школі не часто.

Під час певної роботи у дітей розвивається потреба у спілкуванні, обговоренні, аналізуванні результатів спільної роботи. Діти вчать оцінювати себе і товариша, почувають свою значимість у процесі роботи.

Елементи спільної діяльності вводилися з перших днів навчання дітей у школі і було зафіксовано, що першокласникам цікаво працювати в парі з товаришами. Це сприяло активізації їхньої пізнавальної діяльності і формуванню таких якостей, як взаємоконтроль, взаємооцінка і взаємодопомога.

Спостереження показали, що не всі першокласники вміють співпрацювати один з одним в процесі спільної навчальної діяльності. Наприкінці уроків із ситуаціями спільної навчальної діяльності учні висловлювали свої судження про дану форму роботи, аналізувати “позитивні” і “негативні” сторони своєї діяльності. У результаті чого учні були підведені до висновку: перед виконанням завдань у групі треба уважно це завдання переглянути, оцінити складність і розподілити вже між собою з урахуванням здібностей і можливостей кожного учасника спільної діяльності. Проводячи такий аналіз роботи протягом декількох уроків, діти прийняли цей критерій як орієнтир при плануванні і розподілі учнями між собою роботи в “парах”.

З огляду на той факт, що в групі попадають учні з різним рівнем успішності, були складені завдання, що складаються з різних по ступені важкості частин, при цьому прагнули створювати на уроці такі умови, які стимулювали б учнів до надання допомоги своїм товаришам у навчальній роботі, що дозволяло б кожному учню почувати відповідальність за себе і свого сусіда по роботі.

Після того, як учні 1-го класу звикли до роботи парами, перейшли до наступного етапу – роботи “трійками”. Діти за бажанням розбивалися на групи по 3, і кожна група сідала за окремі столи.

Потрібно визначити, що початку були складності. Ніяк не вдалося побудувати повноцінну спільну роботу першокласників у таких групах. Часто виходило, що хтось один з групи брав виконання роботи на себе, а інші залишалися пасивними спостерігачами.

Організація спільної навчальної діяльності першокласників у “четвірках” на початкових етапах її проведення долає ряд труднощів. Дітям складно знайти загальну мову, думки часто не співпадають. Таке вміння потребує тривалого відпрацювання.

Через деякий час, після включення учнів у ситуації спільної навчальної діяльності “четвірками”, нам вдалося навчити дітей розподіляти між собою загальний обсяг роботи з урахуванням можливостей і здібностей учасників групи. Надалі ми використовували для розбивки груп спосіб жеребкування.

Отримані експериментальні дані дозволяють зробити висновки:

спеціально організована колективна навчальна діяльність, що спирається на розподіл індивідуальних операцій і обмін ними, є основою виникнення пізнавальної діяльності. Така організація дій дозволяє здійснити диференціацію різних способів аналізу об’єкту і виявити істотні характеристики засвоєваних дитиною зразків поведінки і дій.

Робота у кооперативному режимі створює умови для формування самооцінки. Учитель відіграє роль консультанта.

Література:

1. Побірченко Н., Коберник Г. Інтерактивне навчання в системі нових освітніх технологій // Початкова школа. – 2004.- №10 –8с.

2. Пометун О.І., Пироженко Л.В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. – К.: А.С.К., 2004.-192с.